

Pregledni znanstveni članak

■ „Ovrha“ radi izricanja i naplate (dosuđenih) penala - o dužnosti države „asistirati“ ovrhovoditelju u izvršenju odluke

Gabrijela Mihelčić¹

Sažetak: U radu se analiziraju posebnosti povezane s nemogućnošću provedbe ovrhe kada su u pitanju ovršni postupci koji se vode između dva privatnopravna subjekta. Krenulo se od pozitivnih obveza država da organiziraju učinkovitu provedbu ovrhe (izvršenje pravomoćne i ovršne sudske odluke) kao pretpostavku zaštite prava na pošteno suđenje u građanskim stvarima iz članka 6. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i prava na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Posebno su analizirani slučajevi kada država nije ispunila vlastitu obvezu iz sudske presude i prikazana odgovarajuća praksa Europskog suda za ljudska prava. U svjetlu posebnosti uređenja sudskih penala čije se uređenje u nacionalnom pravu analiziralo, promatrana je obveza države da „asistira“ ovrhovoditelju u izvršenju odluke i tako zaštititi od povrede naprijed navedena konvencijska prava.

Ključne riječi: sudski penali, pravo na učinkovitu provedbu ovrhe, pravo na pošteno suđenje, pravo na mirno uživanje imovine

1. UVOD

U hrvatskom pravu izricanje sudskih penala uređeno je u Ovršnom zakonu² člancima 246. do 248. OZ. Odredbe su sadržajno jednake člancima 216.a do 218. Ovršnog zakona iz 1996.³ koji su u prethodnom propisu uređivali institutu. Važni su, jer ih je interpretirao Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud, Sud ili ESLJP) ispitujući je li nastupila povreda prava iz članka

1 Prof. dr. sc. Gabrijela Mihelčić, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

2 NN, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, i 131/20, 114/22 i 6/24, dalje: OZ.

3 NN, br. 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05 i 67/08, dalje: OZ/96.

6. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁴ i članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju u predmetu *Sekul protiv Hrvatske*.⁵

Radi se o predmetu u kojem je odluka donesena gotovo prije deset godina, a što mu ne oduzima aktualnost. Dovoljno se podsjetiti da se na njega poziva u novijem „hrvatskom“ predmetu *Orašanin protiv Hrvatske*⁶ i upućuje da su opća načela o pozitivnim obvezama država u pogledu izvršenja presuda u postupcima između privatnopravnih subjekata sažeta u predmetu *Sekul*⁷ i *Raguž protiv Srbije*.^{8, 9}

U predmetu *Sekul* promatrane su povrede zaštićenih prava navodno počinjene unutar dva postupka - u jednom se radilo o izricanju sudskih penala, svojevrsnom „uvodu“ u ovrhu radi ispunjenja nenovčane tražbine određene vrste. Podnositelj je prigovarao da su povrede nastupile uslijed nemogućnosti učinkovite provedbe ovrhe.¹⁰

Kada se za sudske penale i postupak njihova izricanja kaže da su uvod u ovrhu radi ispunjenja nenovčane tražbine misli se, ponajprije, na složenu strukturu ovog sredstva. Zato se najprije govori o njegovu uređenju u OZ-u koje je skromno, uključuje svega tri odredbe podudarne onima iz OZ/96-a.

2. UREĐENJE SUDSKIH PENALA U OVRŠNOM ZAKONU

2.1 Općenito

U hrvatskom pravu penali se osim u OZ-u,¹¹ pojavljuju i u članku 356. Zakona o obveznim odnosima,¹² ali se u radu ne govori o tom uređenju. Što su sudski penali u smislu ovršnih pravila kaže članak 247. stavak 1. OZ uređujući ih kao iznos novca koji se izriče/plaća za svaki dan /drugu jedinicu vremena zakašnjenja počevši od isteka naknadnog primjerenog roka u kojem je dužnik kao ovršenik bio dužan ispuniti nenovčanu obvezu, a nije.

Sudske penale izriče sud rješenjem odlučujući o prijedlogu za njihovo izricanje. U članku 247. stavku 1. OZ određeno je da će sud ako dužnik u roku ne ispuni nenovčanu obvezu na činjenje, trpljenje ili nečinjenje

---

4 NN, MU, br. 18/97, 6/99 - pročišćeni tekst, 8/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10 i 13/17, dalje: Konvencija ili EKLJP.

5 Zahtjev br. 43569/13, odluka od 30. lipnja 2015. Sve odluke Europskog suda na <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%20>. Svima je pristupljeno 3. studenog 2024.

6 Zahtjev br. 24811/16, odluka od 21. ožujka 2023., § 13.

7 *Sekul*, §§ 54-55.

8 Zahtjev br. 8182/07, odluka od 7. travnja 2015., §§ 25-27.

9 *Orašanin*, § 13.

10 *V. Sekul*, § 46, § 61 i § 71.

11 Za uređenje, Dika, Mihajlo, *Građansko ovršno pravo*, I. knjiga, *Opće građansko ovršno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 655. do 681.

12 NN, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 145/23 i 155/23, dalje: ZOO.

iz pravomoćne sudske odluke,¹³ nagodbe ili javnobilježničke isprave, u ovršnom postupku, na prijedlog vjerovnika (kao ovrhovoditelja) odrediti (dužniku) naknadni primjereni rok za ispunjenje i izreći da će, ne ispuni li obvezu u tome roku, biti dužan ovrhovoditelju plaćati sudske penale.

Mogućnost izricanja sudskih penala povezana je s:¹⁴ vrstom tražbine, odgovarajućom ispravom, podnošenjem prijedloga i donošenjem rješenja o izricanju sudskih penala.¹⁵

2.2 Nenovčana obveza iz odgovarajuće isprave - prva pretpostavka za izricanje sudskih penala

Sudske penale ne može se izreći kada se duguje novčana tražbina. Oni su sredstvo pritiska na dužnika kako bi ispunio nenovčanu obvezu na činjenje, trpljenje ili nečinjenje. Nenovčana tražbina koja glasi na činjenje, trpljenje ili nečinjenje mora potjecati iz odgovarajuće isprave. Za izricanje sudskih penala apsolutno ne dolaze u obzir vjerodostojne isprave. Što se tiče ovršnih isprava iz članka 23. OZ, samo su pojedine podobne za izricanje sudskih penala.

Nenovčana tražbina treba biti utvrđena pravomoćnom sudskom odlukom, sudskom nagodbom ili javnobilježničkom ispravom. Najčešće se kao isprave na temelju kojih se predlaže izricanje sudskih penala (a koje se i povezuju s nemogućnošću provedbe ovrhe) pojavljuju sudske odluke. U članku 25. OZ kaže se kada ih se smatra ovršnima (usp. da članak 247. stavak 1. OZ govori o svojstvu pravomoćnosti). Sudska odluka kojom je naloženo ispunjenje tražbine na davanje ili činjenje ovršna je ako je postala pravomoćna i ako je protekao rok za dobrovoljno ispunjenje koji teče od dostave odluke ovršeniku, ako zakonom nije drukčije određeno (članak 25. stavak 1. OZ). Sudska odluka kojom je naloženo ispunjenje tražbine na trpljenje ili nečinjenje (propuštanje) ovršna je ako je postala pravomoćna, a iznimka je predviđena u slučaju da je u samoj ovršnoj ispravi određen poseban rok za usklađivanje ponašanja ovršenika s njegovom obvezom (članak 25. stavak 2. OZ).

2.3 Podnošenje prijedloga za izricanje sudskih penala

Da bi sud izrekao sudske penale potrebno je da je vjerovnik kao ovrhovoditelj predložio njihovo izricanje odgovarajućim prijedlogom. Sastavljajući prijedlog za izricanje sudskih penala ovrhovoditelj treba imati u vidu OZ-om predviđena pravila za sadržaj rješenja o izricanju sudskih penala i njemu

¹³ Dika smatra da može i iz arbitražnog pravorijeka, ali ne i iz nagodbe. Dika, Mihajlo, op. cit., str. 665.

¹⁴ Jelušić govori o tri temeljne pretpostavke. Jelušić, Damir, Ovrha radi ostvarenja nenovčane tražbine izricanjem i prisilnom naplatom sudskih penala, <https://www.iusinfo.hr/> (pristup 3. studenog 2024.)

¹⁵ Dika smatra da je negativna pretpostavka ako je ranije zatražena ovrha. Dika, Mihajlo, op. cit., str. 664.

prilagoditi svoj prijedlog. Sud se postupajući po podnesenom prijedlogu za izricanje sudskih penala mora uvjeriti da postoje pretpostavke za donošenje rješenja i izricanje penala, a među njima, pored postojanja nenovčane tražbine odgovarajućeg sadržaja i pravomoćnosti isprave kojom je utvrđena (za sudske odluke), da bi sudski penali započeli svoj život traži se protok naknadnog primjerenog roka.

2.4 Rješenje o izricanju sudskih penala¹⁶

Rješenje o izricanju sudskih penala u svojoj strukturi ima dvije dispozicije:¹⁷

- a) najprije se određuje naknadni primjereni rok u kojem dužnik (kao ovršenik) treba ispuniti obvezu, pa ukoliko
- b) je ne ispuni, aktiviraju se izrečeni sudski penali.

Drugim riječima, nakon podnošenja prijedloga za izricanje sudskih penala, odnosno donošenja rješenja o izricanju sudskih penala - dužnik (kao ovršenik) ima još jednu priliku ispuniti obvezu. Učini li to u roku koji mu je dodijeljen u rješenju (u naknadnom primjerenom roku) sudski penali ne počinju teći.

Ako ne učini što mu je (zapravo, ponovno) naloženo i istekne li rok određen u rješenju iz članka 247. OZ (naknadni primjereni rok), počinju teći sudski penali.

Ovi rokovi, a ponekad se može raditi čak i o proteku tri roka (v. *infra*) mogu djelovati zbunjujuće. Primjerice, u slučaju da dužnik duguje ispunjenje obveze na trpljenje ili nečinjenje kada je u samoj ovršnoj ispravi određen poseban rok za usklađivanje njegova ponašanja, najprije se traži da je protekao taj rok (članak 25. stavak 2. OZ). Ovrhovoditelj u prijedlogu za izricanje sudskih penala treba podastrijeti dokaz da dužnik nije ispunio obvezu i u razumnoj mjeri uvjeriti sud u svoje navode. Ako je tako, sud donosi rješenje o izricanju sudskih penala i u njemu određuje naknadni primjereni rok za ispunjenje, a njegovim protekom sudski penali počinju teći.

Kada se u ovaj hodogram uključe članci 261.¹⁸ i 262.¹⁹ OZ kojima je uređeno

16 U sudskoj praksi se kao problem pojavilo izdavanja rješenja o izricanju sudskih penala primjenom odredbe članak 41. stavak 4. OZ (štambiljom). U odluci Vrhovnog suda, Rev 1091/2018-2 od 18. veljače 2020. takva je mogućnost otklonjena. Sve odluke naših sudova na <https://www.vsrh.hr/portal-sudske-prakse.aspx>. Svima je pristupljeno 3. studenog 2023.

17 „Rješenje o određivanju sudskih penala treba sadržavati dvije dispozicije, treba sadržavati naknadni primjereni rok za ispunjenje nenovčane tražbine, dok se u drugom dijelu određuju sudski penali, koje će ovršenik biti dužan platiti ukoliko ne ispuni svoju obvezu niti u tom naknadnom roku.“ Županijski sud u Zadru, Gž Ovr-387/2022-5 od 2. listopada 2023.

18 Stavak 1. glasi: „Ovrha radi ostvarenja obveze na radnju koju može obaviti i druga osoba provodi se tako da sud ovlašćuje ovrhovoditelja da u određenom roku na trošak ovršenika povjeri drugoj osobi da tu radnju obavi ili da je obavi on sam.“

19 Stavci 1. do 3. glase: „(1) Ako radnju utvrđenu u ovršnoj ispravi može obaviti samo ovršenik, sud će rješenjem

prisilno ostvarenje nenovčanih tražbina u vez s tim: a) radi li se o radnji koju može izvršiti i druga osoba ili, b) o radnji koju može izvršiti samo ovršenik, pojavljuju se „novi“ rokovi u kojima je ovršenik dužan ispuniti obvezu (u jednoj varijanti pod prijetnjom novčane kazne).

Ovdje se (kod sudskih penala) ne radi o navedenim ovršnim postupcima, dapače, ako bi došlo do njihova pokretanja, a doneseno je rješenje i izrečeni su sudski penali, bio bi to razlog da pravo na sudske penale utrne (više infra).²⁰

Kada je doneseno rješenje i izrečeni sudski penali, dužnik treba podastrijeti sudu dokaz da je ispunio tražbinu u naknadnom primjerenom roku,²¹ budući da će se u suprotnom aktivirati sudski penali. Uložena žalba ne utječe na tijek roka. Što znači da, neovisno o uloženoj žalbi, rok teče i dužnik će njegovim istekom ne ispuni li obvezu plaćati izrečene sudske penale.

2.5 Prestanak prava na plaćanje sudskih penala

2.5.1 Prestanak u slučaju kada vjerovnik zatraži ovrhu radi ostvarenja nenovčane tražbine

Prema članku 247. stavku 4. OZ, plaćanje sudskih penala može se tražiti sve dok se ne predloži ovrha radi ostvarenja nenovčane tražbine. Pravo na sudske penale prestaje s danom podnošenja prijedloga za ovrhu (članak 247. stavak 5. OZ). Dakle, utrnjuje mogućnost da izrečeni penali i dalje teku. To ne utječe na pravo ovrhovoditelja/vjerovnika u čiju su korist bili izrečeni da ih naplati (pa i prisilno).

Prema istoj odredbi, prisilna naplata sudskih penala dospjelih do dana pokretanja ovrhe radi namirenja dugovane nenovčane tražbine može se

o ovrši odrediti ovršeniku primjereni rok za ispunjenje obveze. (2) Rješenjem o ovrši sud će istodobno zaprijetiti ovršeniku da će protiv njega izreći određenu novčanu kaznu u skladu s odredbama članka 16. ovoga Zakona ako u roku koji mu je određen ne ispuni obvezu. (3) Ako ovršenik u roku koji mu je određen ne ispuni obvezu, sud će, na prijedlog ovrhovoditelja, rješenjem ovršeniku izreći novčanu kaznu kojom mu je zaprijetio. U tom rješenju sud će ovršeniku odrediti novi rok za ispunjenje obveze i zaprijetiti novom novčanom kaznom u većem iznosu nego što je bila ona kojom mu je prije zaprijetio, ako ni u tom roku ne ispuni obvezu."

20 V. Vrhovni sud, Gr1 211/2023-2 od 15. studenoga 2023.: „Iz stanja spisa slijedi da se radi o prijedlogu za izricanje sudskih penala, podnesenom u skladu s člankom 247. stavkom 1. OZ, a ne ... da se radi o prijedlogu za ovrhu radi ostvarenja tražbine na radnju, trpljenje i nečinjenje iz članka 260. OZ. Navedeno iz razloga, što je ovrhovoditelj u svom prijedlogu zatražio određivanje naknadnog roka ovršeniku za postupanje po pravomoćnoj i ovršnoj ispravi (rješenju Općinskog suda ...), odnosno izricanje sudskih penala ukoliko obveza ne bude izvršena ni u naknadnom roku. Iz navedenog dakle proizlazi, da se u konkretnom slučaju ne radi o prijedlogu za ovrhu već o prijedlogu za donošenje rješenja izricanjem sudskih penala koji se mogu tražiti sve dok se, na temelju ovršne isprave, ne predloži ovrha radi ostvarenja nenovčane tražbine (članak 247. stavak 4. OZ).“

21 Prema uređenju iz stavka 2., članka 247. OZ naknadni primjereni rok počinje teći od dostave ovršeniku prvostupanijskoga rješenja kojim je taj rok određen. Županijski sud u Zadru, Gž Ovr-387/2022-5 od 2. listopada 2023.: „Naknadni primjereni rok jest naknadni paricijski rok, ali on ima drugačiju funkciju od redovnog paricijskog roka, te se na njega ne primjenjuju opća pravila o određivanju i dužini toga roka, određena člankom 328. i 347. ZPP, već ga sud određuje uzimajući u obzir prirodu tražbine te druge okolnosti konkretnog slučaja. On bi trebao omogućiti ovršeniku da se, prema redovnom tijeku stvari, postupajući savjesno, pripremi za izvršenje dužne činidbe.“

tražiti sukladno članku 204. OZ - kao ovrha radi namirenja novčane tražbine na novčanim sredstvima na računu ovršenika.

2.5.2 Prestanak u slučaju kada je protekao rok u kojem se po zakonu može tražiti ovrha

Drugi slučaj prestanka izazvao je rasprave u praksi i doveo do različitih drugostupanjskih rješenja.²² Prema stavku 7., članku 247. OZ, ako je protekao rok u kojem se po zakonu može tražiti ovrha, ne može se tražiti izricanje sudskih penala. Ako je prijedlog za izricanje sudskih penala podnesen u zakonskom roku, obveza plaćanja sudskih penala postoji sve dok ovršenik ne izvrši dužnu činidbu. U predmetu Rev 830/2022-2 od 5. listopada 2022. u kojem je prestanak prava na sudske penale problematiziran u svijetlu prekluzivnog roka iz članka 444. Zakona o parničnom postupku,²³ u najkraćem, Vrhovi sud smatrao je da je protekom roka u kojem se moglo tražiti ovrhu radi smetanja posjeda pravo utrnuo.²⁴

2.6 Ovrha radi naplate dosuđenih sudskih penala

Do ovrhe radi naplate dosuđenih sudskih penala dolazi na temelju pravomoćnoga rješenja o plaćanju sudskih penala. Ovaj postupak najčešće je adhezijski (zakonodavac daje mogućnost da se ovrha radi naplate dosuđenih penala provede u istom postupku u kojem su izrečeni), ali može biti i samostalan postupak.²⁵

Vodi se zbog prisilnog namirenja novčane tražbine sudskih penala.

3. NEMOGUĆNOST PROVEDBE OVRHE I SUDSKI PENALI

3.1 Historijat predmeta Sekul

U predmetu *Sekul* nemogućnost učinkovite provedbe ovrhe bila je u specifičnom odnosu s institutom sudskih penala. Podnositelj zahtjeva „kupio“ je stan, no, nije sklopio pisani kupoprodajni ugovor, već je platio cjelokupan iznos kupoprodajne cijene i uselio se u stan. U siječnju 1999. ustaje s tužbom radi sklapanje pisanog ugovora o kupoprodaji stana i u svibnju 1999. prvostupanjski sud donosi presudu u njegovu korist. Viši sud u

22 V. kod Jelušić, Damir, op. cit., *ibidem*.

23 Službeni list SFRJ, br. 4/77, 36/77, 36/80, 6/80, 69/82, 43/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91, NN, br. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11 - pročišćeni tekst, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22 i 155/23, dalje: ZPP.

24 Vrhovni sud, Rev 469/2023-2 od 13. rujna 2023.: „Iz odredbe stavka 4. slijedi da se plaćanje sudskih penala može se tražiti sve dok se, na temelju ovršne isprave, ne predloži ovrha radi ostvarenja nenovčane tražbine, što po ocjeni ovog suda znači da izricanje sudskih penala ne može trajati unedogled nego samo do trenutka kada se razumno može očekivati da će ovrhovoditelj zatražiti ovrhu radi ostvarenja svoje nenovčane tražbine.“

25 Dika, Mihajlo, op. cit., str., 675. et seq,

listopadu 2002. ukida prvostupanjsku presudu.

U ponovljenom postupku,²⁶ u siječnju 2003., preinačuje/mijenja tužbeni zahtjev i sada podnositelj traži da se utvrdi pravo vlasništva nad stanom i tuženicama naloži da izvedu određene građevinske radove u stanu. Tuženici-protutužitelji podnose protutužbu tražeći poništaj usmenog kupoprodajnog ugovora.

U kolovozu 2003. prvostupanjski sud usvaja tužbu podnositelja, utvrđuje da je vlasnik stana i nalaže tuženicama-protutužiteljima da izvrše tražene građevinske radove. Odbija protutužbu. Viši sud u lipnju 2005. potvrđuje prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem se utvrđuje pravo vlasništva podnositelja i odbija protutužbu, a vraća na ponovno suđene u dijelu u kojem je naloženo izvođenje radova. Tijekom ponovljenog postupka, podnositelj podnosi zahtjev za suđenje u razumnom roku, utvrđena je povreda i dosuđena primjerena naknada te naloženo prvostupanjskom sudu da riješi predmet u šest mjeseci. Sud, u siječnju 2009., djelomično prihvaća tužbeni zahtjev i nalaže tuženicama da izvedu radove na vratima i prozorima, fasadi i parketu u stanu podnositelja. Ovlašćuje podnositelja da, u slučaju ako tuženici ne ispune svoju obvezu, sam izvrši građevinske radove na njihov trošak.

Povodom žalbe, u siječnju 2010. presuda je potvrđena i time postala pravomoćna, dok je u ožujku 2010. postala ovršna.

Podnositelj je u studenom 2011. pokrenuo postupak protiv tuženika/dužnika/ kao ovršenika radi izvođenja građevinskih radova naloženih u presudi i temeljem članka 217. OZ/96 zatražio da ispune svoju obvezu na način da izvrše građevinske radove u roku od osam dana, a u slučaju ne postupanja da isplate iznos od 500,00 kuna na ime sudskih penala za svaki daljnji dan zakašnjenja.

Nakon neuspjelih pokušaja mirnog rješenja spora te nekoliko rješenja kojima se nalagalo podnositelju da ispravi svoj prijedlog, u lipnja 2012. podnositelj ponovo podnosi prijedlog i s naslova članka 217. OZ/96 predlaže da se tuženicama/dužnicima kao ovršenicama dodijeli dodatni rok od petnaest dana da postupe u skladu s presudom i da im se u slučaju neispunjenja odredi isplata iznosa od 500,00 kuna na ime sudskih penala za svaki daljnji dan zakašnjenja. U srpnju 2012. prvostupanjski sud je prihvatio prijedlog podnositelja i naložio tuženicama/dužnicima kao ovršenicama da postupe u skladu s presudom u roku od 15 dana te da u slučaju neispunjenja isplate podnositelju iznos od 500,00 kuna na ime

²⁶ U kojem podnositelja zastupa punomoćnik, odvjetnik protiv kojeg, odnosno u vezi s kojom ovrhom je je također podnesen prigovor, ali se njime ne bavi u radu.

sudskih penala za svaki daljnji dan zakašnjenja.

Isti su u srpnju 2012. zatražili odgodu izvršenja u roku određenom rješenjem o plaćanju sudskih penala zbog nadolazeće turističke sezone. Zahtjev je odbijen kao neosnovan. U svibnju 2013. protiv tog rješenja izjavili su žalbu u kojoj su tvrdili da se građevinski radovi ne mogu obavljati tijekom turističke sezone te da je podnositelj njihovim radnicima zabranio pristup u stan. Drugostupanjski sud u srpnju 2013. odbio je žalbu kao neosnovanu i potvrdio rješenje koji se nalaže plaćanje sudskih penala. Podnositelj nije zatražio provođenje ovrhe radi isplate dodijeljenog iznosa.

3.2 Dužnost države da ispuni svoje pozitivne obveze i omogući ovrhu

3.2.1 Multivalentnost zahtjeva za učinkovitost ovrhe

Pitanje učinkovite provedbe ovrhe nije jednoznačno i predmet *Sekul* pokazuje svu njegovu složenost. Ono, s jedne strane, objedinjuje više aspekata prava na pošteno suđenje u građanskim stvarima i njihovu zaštitu. Maganić i Bratković analizirajući učinkovitosti ovrhe zaključuju da kada je „dugotrajnost ovrhe rezultirala trajnom ili vrlo dugotrajnom nemogućnošću da se ostvari koje pravo, to može u pojedinim slučajevima iz povrede prava na postupak u razumnom roku prerasti u povredu prava na sud, što je kvalificirani oblik povrede prava iz članka 6. stavka 1. Konvencije.“²⁷

S druge strane, nije nezamislivo da iz zajedničkog ishodišta povrede prava na učinkovitu ovrhu i povrede drugih konvencijskih prava. Dobar je primjer predmet *Žic protiv Hrvatske*²⁸ u kojem se pojavila posebna veza između povrede prava na učinkovitu ovrhu, odnosno prava na pošteno suđenje i prava na mirno uživanje imovine.²⁹ U predmetu *Raguž* izrijekom se kaže da, u smislu članka 1. Protokola br. 1, kao i prema članku 6. stavku 1. Konvencije država ima pozitivnu obvezu organizirati učinkovit sustav za izvršenje presuda.³⁰

3.2.2 Pitanje zaštite prava na ovršno suđenje u razumnom roku

3.2.2.1 Ispitujući u predmetu *Sekul* navode podnositelja o nemogućnosti provedbe ovrhe Europski sud podsjetio je da se ovrha (izvršenje) sudske

---

27 Maganić, Aleksandra, Bratković, Marko, Učinkovitost ovrhe u praksi Europskog suda za ljudska prava / Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse : dvadeset i prvo međunarodno savjetovanje : zbornik radova / Pehar, Snježana (ur.). Mostar: Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, 2024. str. 111-127., str. 124.

28 Zahtjev br. 54115/15, 193/16, i 398/16, odluka od 19. svibnja 2022.

29 *Žic*, §§ 25-27. i 30-33.

30 *Raguž*, § 25.

pravomoćne odluke smatra sastavnim dijelom „suđenja” za potrebe članka 6. Konvencije³¹ i pozvao na opća načela zaštite prava na suđenje u razumnom roku u ovršnim postupcima iznijeta u predmetu *Burdov protiv Rusije (2)*:³²

- a) pravo na sud bilo bi iluzorno, ako bi domaći pravni sustav dopuštao da pravomoćna sudska odluka ostane neizvršena, *Burdov*, § 65;
- b) izvršenje presude mora se smatrati sastavnim dijelom „suđenja” u svrhu članka 6. Konvencije (...³³), *Burdov*, § 65;
- c) neopravdano dugo odgađanje izvršenja obvezujuće presude može dovesti do povrede (...³⁴), *Burdov*, § 66;
- d) razumnost treba utvrditi posebno s obzirom na: složenost ovršnog postupka, ponašanje podnositelja zahtjeva i ponašanja nadležnih tijela te iznos i narav naknade (...³⁵), *Burdov*, § 66.

3.2.2.2 Ne treba zaboraviti da se u početku oklijevalo sa zaštitom prava na suđenje u razumnom roku u ovršnim postupcima. Ubrzo je zaključeno da to nije pravilno.³⁶ Zaključak je polazio od stajališta da tradicionalno suđenje treba sagledati kao jedinstvenu cjelinu u koju je uključeno i prisilno izvršenje sudske odluke.³⁷

U literaturi su ključnima označeni predmeti *Hornsby*³⁸ i *Silva Pontes protiv Portugala*.³⁹ Inicijalno, od hrvatskih predmeta, *Cvijetić protiv Hrvatske*⁴⁰ i *Pibernik protiv Hrvatske*.⁴¹ Za naše pravo važan je predmet *Mačinković protiv Hrvatske*⁴² i u njemu navedeni kriteriji za ocjenu razumnosti trajanja postupka.⁴³

31 Mihelčić, Gabrijela, Zaštita prava na suđenje u razumnom roku u ovršnim postupcima (odabrana pitanja), Hrvatski časopis za osiguranje, 2021., br. 5., str. 109.-126.

32 Zahtjev br. 33509/04, presuda od 15. siječnja 2009.

33 *V. Hornsby protiv Grčke*, od 19. ožujka 1997., § 40., Izvješća o presudama i odlukama 1997. - II

34 *V. Burdov protiv Rusije*, zahtjev br. 59498/00, ECHR 2002-III, dalje: *Burdov 1*.

35 *V. Raylyan protiv Rusije*, zahtjev br. 22000/03, § 31, 15. veljače 2007.

36 Detaljno kod Mihelčić, Gabrijela, op. cit., str. 113. *et seq.*

37 Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial (civil limb), Council of Europe/European Court of Human Rights, 2024., str. 26. *et seq.* https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_6_eng-pdf (pristup 3. studenog 2024.).

38 Uzelac, Alan, Pravo na pošteno suđenje: opći i građanskopravni aspekti čl. 6. st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, u: Usklađenost hrvatskih zakona i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ur. Radačić, Ivana,) Centar za mirovne studije, Zagreb, 2011., str. 96. *et seq.*, https://www.alanuzelac.from.hr/pubs/A35Fair_trial_uskladenost%20zakonaCMS.pdf (pristup 3. studenog 2024.).

39 Odluka od 23. ožujka 1994., § 39, serija A br. 286-A. Grbić, Sanja, Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu čl. 6. st. 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravni fakultet u Rijeci, Rijeka, 2014., str. 58.

40 Zahtjev br. 71549/01, odluka od 3. travnja 2003.

41 Zahtjev br. 75139/01, odluka od 4. ožujka 2004. Omejec, Jasna, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, Strasbourški *acquis*, Novi informator, Zagreb, 2013. str. 553.

42 Zahtjev br. 29759/04, odluka od 7. prosinca 2006.

43 Polazeći od okolnosti predmeta, razumnost trajanja treba cijeliti pozivom na: „složenost predmeta, ponašanje podnositelja i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja dovodi u pitanje u sporu ... dužnost je država ugovornica organizirati svoje pravosudne sustave na takav način da mogu svakome jamčiti donošenje konačne odluke o sporovima koji se odnose na građanska prava i obveze u razumnom roku.“

Europski sud zaslužan je za još jednu perspektivu s obzirom na zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Propitivana je djelotvornosti sredstava kojima se ostvaruje u našem pravu, a stajališta iznesena u predmetima: *Novak protiv Hrvatske*,⁴⁴ *Glavinić i Marković protiv Hrvatske*,⁴⁵ *Kirinčić i drugi protiv Hrvatske*⁴⁶ te *Mirjana Marić protiv Hrvatske*.^{47 48} Učinkovitosti sredstava analizirana je u svjetlu članka 13. Konvencije o djelotvornom pravnom sredstvu.⁴⁹ Ishod su posljednje izmjene nacionalnog uređenja.⁵⁰

3.2.2.3 U predmetu *Burdov* naglašeno je da nepoštivanje rokova predviđenih nacionalnim pravom ne mora automatski predstavljati povredu Konvencije - odlaganje izvršenja može biti opravdano u određenim okolnostima, ali ne smije narušiti bit prava zaštićenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije (...⁵¹).⁵² U predmetu *Sekul* rečeno je da se kašnjenje u izvršenju presude može opravdati u posebnim okolnostima,⁵³ a pravo na pristup sudu ne nameće obvezu državi da izvrši svaku presudu parničnog karaktera bez uzimanja u obzir posebnih okolnosti predmeta.⁵⁴

3.3 Onaj tko je ishodio pravomoćnu sudsku odluku protiv države ne treba pokretati posebni ovršni postupak

Još se nešto važno kaže u predmetu *Burdov*. To je, da se ne može očekivati od onog tko je ishodio pravomoćnu sudsku odluku protiv države da pokrene poseban ovršni postupak kako bi je ovršio i namiri se, *Burdov*, § 68. Drugim riječima, država i sva njezina tijela (pa i šire), u paricijskom roku trebaju ispuniti dugovanja s naslova ovršnih odluka koje glase protiv

---

Mačinković, §§ 32-37.

44 Zahtjev br. 7877/14, odluka od 14. lipnja 2016.

45 Zahtjevi br. 11388/15 i 25605/15, odluka od 30. srpnja 2020.

46 Zahtjev br. 31386/17 odluka od 30. srpnja 2020.

47 Zahtjev br. 9849/15, odluka od 30. srpnja 2020.

48 Ustavni sud svoja stajališta oslonjena na navedene predmete sazeo je u „Izvješću o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku uređenoj čl. 63. - 70. Zakona o sudovima (NN, br. 28/13, 33/15, 82/15 i 67/18)“ sačinjenom u predmetu U-X-4090/2020 od 23. veljače 2021., NN, br. 21/21.

49 Utvrđene su i povreda prava na suđenje u razumnom roku, i povreda prava na djelotvorno pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Europski sud stajalište o neusklađenosti zakonodavnog modela propisanog „ZoSudom:28/13-36/24 s člankom 13. Konvencije ponovio je u presudi od 9. veljače 2023. u predmetu *Balicki protiv Hrvatske* (zahtjev br. 71300/16, odluka od 9. veljače 2023., §§ 6-10)“ kaže Ustavni sud u odluci U-III A-2396/2024 od 11. rujna 2024. naglašavajući da je „u odluci U-III A-7473/2022 od 27. lipnja 2023., točka 5. (www.usud.hr) zauzeo stajalište prema kojemu se korištenje dopuštenog pravnog sredstva protiv nerazumne duljine postupka prije podnošenja ustavne tužbe neće zahtijevati od podnositelja u slučaju kada Ustavni sud ocijeni da postupak u trenutku podnošenja ustavne tužbe *a priori* nerazumno dugo traje.“

50 U naprijed navedenoj odluci Ustavni sud osvrnuo se i na najnoviji zakonodavni model kazavši da je „2. travnja 2024. stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima, NN, br. 36/24, člancima 4., 5., 6., 7. i 9. kojeg su izmijenjeni članci 64., 65., 66., 67. i 69., glave VI. Zaštita prava na suđenje u razumnom roku ZoSuda:28/13-155/23, te člankom 8. kojeg je brisan članak 68. glave VI. Zaštita prava na suđenje u razumnom roku ZoSuda:28/13-36/24.“ Zaključeno je da se „nakon navedenih izmjena zaštita prava na suđenje u razumnom roku ostvaruje se u punom obimu, primarno, u postupku pred predsjednikom neposredno višeg suda, odnosno u postupku pred tri suca Vrhovnog suda.“

51 *V. Burdov 1*, § 35.

52 *Burdov*, § 67.

53 *Burdov 1*, § 35.

54 *V. Sanglier protiv Francuske*, zahtjev br. 50342/99, odluka od 27. svibnja 2003., § 39. U njemu je bilo riječi o insolventnosti dužnika koji je pao o stečaj što se državi „ne može staviti na teret“ s obzirom na (ne)učinkovitost ovrhe.

njih.⁵⁵ Ovome treba posvetiti nekoliko redova.

3.3.1 Država je dužna ustrojiti učinkovit sustav ovrhe - dužna je ispuniti svoje pozitivne obveze i organizirati sustav za izvršenje presuda koji je učinkovit „i u pravu i u praksi.“ U protivnom, može doći do povrede. Obvezu države, pored načelne da organizira učinkovitu provedbu ovrhe, osobito kvalificira zahtjev u slučaju da se ona sama pojavljuje kao dužnik.⁵⁶ Ovo nas uči predmet *Žic* u kojem je zbog nemogućnosti provedbe ovrhe podnositeljica trpjela povrede prava na pošteno suđenje i prava na mirno uživanje imovine.⁵⁷

Iz kuta zaštite prava na pošteno suđenje zahtjeva se:

- a) da ovršni postupak bude provedene bez nerazumnog odlaganja (uz poštivanje prava na suđenje u razumnom roku u ovršnim postupcima), te
- b) da ne dođe do „tradicionalnog neizvršenja pravomoćne sudske odluke.“

U predmetu *Sekul* radilo se o sporu između privatnopravnih subjekata, a Europski sud čini razliku u tom slučaju i naglašava da je njegova zadaća ispitati jesu li mjere koje su nadležna tijela primijenila u ovome predmetu bile odgovarajuće i dostatne (...⁵⁸).

U predmetu *Sekul* vrlo jasno se kaže da se odgovornost države za ovrhu presude protiv privatnopravnih subjekata ne proteže dalje od sudjelovanja državnih tijela u ovršnom postupku. U slučaju da nadležna tijela koja su dužna postupati kako bi se presuda izvršila to ne čine - „propuštanjem mogu dovesti do odgovornosti države na temelju članka

55 Sam „ovršni naslova protiv države“ ima svoje autonomno značenje. Podnositeljica *Žic* nije vodila postupak protiv države i nikada se na pasivnoj strani ni u parničnom, niti u ovršnom postupku, nije pojavila država. Tužbom odnosno prijedlogom za ovrhu nije bila obuhvaćena Republika Hrvatska. Sud je još jednom pokazao da u postupku kada se u ulozi protustranke pojavljuju osobe koje je na najširoj razini moguće podvesti pod nazivnik javnih vlasti njihove obveze cijeni primjenom posebnih kriterija prilagođenih zaštiti konvencijskih prava. Za ilustraciju može poslužiti predmet *Čikanović protiv Hrvatske*, zahtjev br. 27630/07, odluka od 5. veljače 2015. Za načela i metode tumačenja Konvencije, v. Mihelčić, Gabrijela; Marochini Zrinski, Maša, Utjecaj konvencijskih načela tumačenja na pojedine građanskopravne institute (odabrana pitanja), Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, 1 (2018), 78; 127.-148., str. 130. et seq. Marochini Zrinski, Maša. „Izazovi u primjeni i tumačenju Konvencije u Republici Hrvatskoj.“ Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 55, br. 2 (2018): 423.-446., str. 426. et seq. Za hijerarhiju i učinke, Mihelčić, Gabrijela, Interpretacija „hijerarhije različitih državnih/javnih tijela“ u službi zaštićenih prava - *Strasbourg aquie*, Hrvatski časopis za osiguranje, 2023., br. 9., str. 119.-140.

56 U predmetu *Čikanović* govoreći o tome da se „od osobe koja je dobila ovršnu ispravu protiv države ne može tražiti da pokreće ovršni postupak da bi isprava bila izvršena...“ Europsku sud govori o načelu i kaže da se to načelo (engl. *principle*) u jednakoj mjeri odnosi na situacije poput one u predmetu u kojoj je podnositelj dobio presudu protiv lokalnih vlasti.“ *Čikanović*, §§ 52-53.

57 Mihelčić, Gabrijela, Stara ili nova konvencijska pouka iz predmeta *Žic* protiv Hrvatske?, Hrvatski časopis za osiguranje, 2023., br. 8., str. 57-71.

58 *V. Ruianu protiv Rumunjske*, zahtjev br. 34647/97, odluka od 17. lipnja 2003, § 66 i *Osmanov protiv Azarbajdžana*, zahtjev br. 4582/06, odluka od 17. rujna 2009

6. stavka 1. Konvencije (...⁵⁹).⁶⁰ Sve se ovo ponavlja i u predmetu *Raguž* (§ 26). Drugim riječima dužnost je države ispuniti svoje pozitivne obveze i ponuditi odgovarajuća i dostatna sredstva za učinkovitu ovrhu. Kao posebno važno ističe se da u predmetima poput ovog gdje se zahtjeva poduzimanje radnje od ovrhovoditelja koji je privatnopravni subjekt - „očekuje da država, kao nositelj javne vlasti, postupa s dužnom pažnjom kako bi asistirala ovrhovoditelju u izvršenju presude (...⁶¹).“⁶²

3.3.2 Iz kuta prava na mirno uživanje imovine zahtjeva se da:

- a) onaj tko ishodi sudsku odluku protiv države neopravdano ne čeka s njezinim urednim ostvarenjem, odnosno
- b) ne bude prisiljen pokrenuti ovršni postupak, a napose
- c) ne dođe do slučaja klasičnog neizvršenja.

Europski sud, kao npr. i u predmetu *Sekul*, naglašava da treba razlikovati predmete u kojima se na dužničkoj strani pojavljuje država, odnosno privatnopravni subjekt i drukčije gledati posljedice koje mogu iz njih proizići po zaštitu prava na mirno uživanje imovine.⁶³

Pravo podnositeljice da očekuje od države da ispuni svoju obvezu bez potrebe da se vodi ovršni postupak u predmetu *Žic* promatrano je u okviru neizvršenja pravomoćne sudske presude. U predmetu je utvrđena povreda prvog od tri pravila (tzv. doktrina tri pravila) iz članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju (koje je opće naravi i izražava opće načelo mirnog uživanja imovine).⁶⁴ Činjenice predmeta podvrgnute su testu razmjernosti kroz prizmu tog - općeg pravila i ispitana je - zakonitost ograničenja, postojanje legitimnog cilja (općeg ili javnog interesa), je li uspostavljena pravična ravnoteža, odnosno postoji li razmjernost ograničenja.^{65 66}

---

59 V. *Bogdan Vodă Greek-Catholic Parish protiv Rumunjske*, zahtjev br. 26270/04, odluka od 19. studenoga 2013., § 44.

60 *Sekul*, § 54.

61 V. *Fociac protiv Rumunjske*, zahtjev br. 2577/02, odluka od 3. veljače 2005., § 70, i *Lăcătuș i drugi protiv Rumunjske*, zahtjev br. 12694/04, odluka od 13. studenoga 2012., § 117.

62 *Sekul*, § 55.

63 Mihelčić, Gabrijela, op. cit., str. 60.-61.

64 V. kod Harris, David, O'Boyle, Michael, Bates, Ed i Buckley, Carla. Harris, O'Boyle and Warbrick: *Law of the European Convention on Human Rights*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2018., str. 862.-865.

65 Sud je višekratno potkrjepljivao svoja stajališta pozivajući se na predmet *Plechanow protiv Poljske*, zahtjev br. 22279/04, odluka od 7. srpnja 2009. U potonjem je test razmjernosti pokazao je da miješanje države u pravo podnositelja nije bilo razmjerno i povrijedilo je pravičnu ravnotežu na štetu podnositelja (*Plechanow*, §§ 99-112). Upozoravajući na načelo učinkovitosti i pri tome ne dovodeći u pitanje polje slobodne procjene države u procjeni javnog interesa i mjera provedbe socijalnih i ekonomskih politika Sud upozorava da je „na javnim tijelima djelovati pravodobno i na odgovarajući način i u najvećoj mogućoj mjeri dosljedno.“*Plechanow*, § 101.

66 Kako država nije ispunila svoju pozitivnu obvezu i odgovarajućim mjerama zaštitila pravo podnositelja na mirno uživanje vlasništva narušila je pravičnu ravnotežu (engl. *fair balance*) između općeg ili javnog interesa i pojedinačnog prava te zahtjeva da podnositelju nije nametnut prekomjeran (nerazmjeran) teret zbog čega je došlo do povrede prava na mirno uživanje imovine.“ *Plechanow*, § 112.

3.4 Posebnosti iz predmeta *Sekul*

3.4.1 Vratimo se predmetu *Sekul*. Promatrajući historijat predmeta i imajući u vidu uređenje sudskih penala u našem pravu za pitanje ocjene učinkovitosti ovrhe važne bi bile slijedeće točke historijata:

- a) prvo - da je, nakon što je donesena pravomoćna i ovršna presuda u korist podnositelja kojom se nalaže tuženicama/dužnicima da izvedu dodatne građevinske radove u stanu,⁶⁷
- b) podnositelj pokrenuo (ovršni) postupak tražeći (Sud kaže: izvršenje presude), a zapravo izricanje sudskih penala temeljem članka 217. OZ/96 - tražeći da se tuženicama/dužnicima dodijeli dodatni rok da postupe u skladu s presudom te da u slučaju nepostupanja isplate sudske penale za svaki daljnji dan zakašnjenja - kao drugo,⁶⁸
- c) sud je prihvatio prijedlog i donio rješenje o plaćanju sudskih penala kako je to predložio podnositelj (v. pod b) - kao treće.⁶⁹

3.4.2 U nastavku se vidi kako funkcionira ovo uređenje u svjetlu zaštite učinkovite provedbe ovrhe. Posebno je dragocjeno promišljanje koje daje Europski sud kada kaže:

„Sud primjećuje kako članak 217. OZ/96 predviđa dvije postupovne faze u izvršenju presude:

- a) U prvoj fazi, sud u ovršnom postupku, na prijedlog ovrhovoditelja, nalaže ovršeniku da ispuni svoju dužnost određenu u pravomoćnoj presudi i, u slučaju neispunjenja, da ovrhovoditelju plati sudske penale za svaki daljnji dan zakašnjenja.
- b) U drugoj fazi, kako je predviđeno u članku 217. stavku 5. i članku 218. OZ/96 ovrhovoditelju je dopušteno, u slučaju da ovršenik ne postupa u skladu sa sudskim rješenjem, zatražiti isplatu sudskih penala.⁷⁰
- c) Jednom kada je podnositelj iskoristio mogućnost da zatraži izvršenje presude temeljem članka 217. OZ/96, od njega se zahtijevalo da potražuje svoje zahtjev kroz obje faze postupka.
- d) Budući da ne postoji pozitivna obveza domaćih vlasti prema mjerodavnom domaćem pravu da pokrenu ili provode ovršni postupak po službenoj dužnosti (članci 3. i 5. OZ/96).“⁷¹

⁶⁷ Dakle, podnositelj je imao odgovarajuću ispravu i dugovana mu je tražbina koja dopušta izricanje penala.

⁶⁸ Dakle, nakon uređenja prijedloga za izricanje sudskih penala, doneseno je rješenje i u njemu određeno da će penali početi teći ne ispuni li se obveza u naknadnom primjerenom roku.

⁶⁹ *Sekul*, § 56.

⁷⁰ *Sekul*, § 57.

⁷¹ *Sekul*, § 58.

U ovakvim se slučajevima „od ovrhovoditelja očekuje da djeluje s dužnom pažnjom kako bi omogućio izvršenje presude, stoga je na ovrhovoditelju da iskoristi dostupna domaća sredstva ili da zatraži od domaćih vlasti da mu asistiranju u izvršenju presude (...⁷²).“⁷³

Zaključujući ovu analizu i ne smatrajući da je nastupila povreda, Europski sud iznosi sljedeće stajalište: „Podnositelj nije iskoristio mogućnost da zatraži isplatu sudskih penala; odnosno mogućnosti da dovede tuženike/dužnike u položaj da budu ili obvezni da mu doista isplate dosuđeni novčani iznos ili da postupe po nalogu iz sudskog rješenja i izvedu građevinske radove. U tim okolnostima, s obzirom da su domaći sudovi donijeli rješenje o plaćanju sudskih penala temeljem članka 217. OZ/96 u mjeri u kojoj je to zatražio podnositelj zahtjeva, činjenica da tuženici/dužnici nisu postupili po tom rješenju je nešto što se ne može pripisati državi (...⁷⁴).“⁷⁵

Nastavno, osvrće se i na mogućnost pokretanja ovršnog postupka u smislu članak 231. OZ/96, nazivajući ovo „postupovnom mogućnosti u ovršnom postupku koja predviđa da se izvođenje predmetnih građevinskih radova povjeri drugoj osobi, a na trošak ovršenika.“ Vidi ju kao “mogućnost učinkovitog rješenja predmeta”, ali je podnositelj nije iskoristio. No, još uvijek može zatražiti ovrhu presude donesene u njegovu korist odgovarajućim korištenjem mjerodavnih domaćih pravnih puteva.“⁷⁶

Konačno, smatrajući da „podnositelj zahtjeva nije iskoristio učinkovite pravne puteve u ovršnom postupku, ne može se reći da država podnositelju zahtjeva nije pružila odgovarajuće i dostatne mjere za osiguranje izvršenja presude“ i prigovor je odbačen kao očigledno nedopušten.⁷⁷

Podnositelj *Sekul*, slijedeći domaće uređenje mogao je:

- a) tražiti u istom ovršnom postupku (kao adhezijskom) ili u samostalnom ovršnom postupku, a u oba bi se slučaja radilo o ovršnim postupcima radi namirenja novčane tražbine, da mu se prisilnim putem isplate dosuđeni sudski penali - no, ovo nije tražio;
- b) neovisno o ovom, ali bi u tom slučaju utrnulo pravo na sudske penale i oni bi prestali teći - prijedlogom za ovrhu tražiti da se odredi ovrha radi ostvarenja obveze na radnju koju može obaviti i druga osoba, ali ni ovo nije učinio.

---

72 V. *Ciprova protiv Češke Republike*, zahtjev br. 33273/03, odluka od 22. ožujka 2005. i *Lăcătuș i drugi*, § 120.

73 *Sekul*, § 58.

74 *Fociac*, § 74

75 *Sekul*, § 59.

76 *Sekul*, § 60.

77 *Sekul*, § 61.

4. ZAKLJUČAK

Pitanje učinkovite provedbe ovrhe može se promatrati kao svojevrsni lijevak u koji ulaze, s jedne strane, aspekti ili vidovi prava na pošteno suđenje u građanskim stvarima i njihova zaštita, a s druge strane, zaštita drugih konvencijskih prava, ponajprije, prava na mirno uživanje imovine (kao u predmetima *Žic* i *Raguž*). U predmetu *Sekul* koji je bio u središtu istraživanja i u kojem su (na što se poziva u predmetu *Orašarin*) dana opća načela o pozitivnim obvezama država u pogledu izvršenja presuda protiv/između privatnopravnih subjekata, interpretiran je i institut izricanja sudskih penala i upozoreno na posebnosti koje „krije“ s obzirom na promatranu konvencijsku zaštitu.

Svi predmeti potvrdili su zaključak da je *condicion sine qua non* učinkovite provedbe ovrhe postavka prema kojoj se ovrha (izvršenje) sudske pravomoćne odluke smatra sastavnim dijelom suđenja za potrebe članka 6. Konvencije (Burdov).

Opća načela zaštite prava na suđenje u razumnom roku u ovršnim postupcima polaze od zahtjeva: da pravo ne bude iluzorno - kakvo bi bilo kada bi domaći pravni sustav dopuštao da pravomoćna sudska odluka ostane neizvršena, da se ovrha neopravdano dugo odgađa te, da razumno trajanje postupka ovrhe ovisi o: složenosti ovršnog postupka, ponašanje podnositelja zahtjeva i ponašanja nadležnih tijela te iznosu i prirodi naknade.

Nepoštivanje rokova predviđenih nacionalnim pravom ne mora automatski predstavljati povredu Konvencije - uči nas predmet *Burdov* i kaže da odlaganje ovrhe u određenim okolnostima može biti opravdano, ali ne smije narušiti bit prava (predmeti *Burdov* i *Sekul*). Kao i da pravo na pristup sudu ne nameće obvezu državi da izvrši svaku parničnu presudu ne uzimajući u obzir posebne okolnosti konkretnog predmeta (*Sanglier*).

Druga važna pretpostavka jest da se ne može se očekivati od onog tko je ishodio pravomoćnu sudsku odluku protiv države da pokrene posebni ovršni postupak kako bi je ovršio i namirio se (*Burdov*, *Žic*) i u ovomu može ležati razlog da zbog nemogućnosti provedbe ovrhe, osim do povrede prava na pošteno suđenje, nastupi i povreda prava na mirno uživanje imovine.

Dužnost države da ustroji učinkovit sustav ovrhe koji iz kuta zaštite prava na pošteno suđenje zahtjeva da se ovršni postupak provede bez nerazumnog odlaganja i da ne dođe do tradicionalnog neizvršenja pravomoćne sudske odluke, ima određene posebnosti radi li se, kao u

predmetu *Sekul*, o sporu između privatnopravnih subjekata.

Europski sud čini razliku i naglašava da je njegova zadaća ispitati jesu li mjere koje su nadležna tijela primijenila u ovome predmetu bile odgovarajuće i dostatne (*Ruianu*). Dapače, u predmetu *Sekul* kaže da se odgovornost države za ovrhu presude protiv privatnopravnih subjekata ne proteže se dalje od sudjelovanja državnih tijela u ovršnom postupku. Ali, ako su nadležna tijela dužna postupati kako bi se presuda izvršila, pa ona to ne čine - „propuštanjem mogu dovesti do odgovornosti države na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije“ (*Bogdan Vodă Greek-Catholic Parish*). Dužnost je države ispuniti svoje pozitivne obveze i ponuditi odgovarajuća i dostatna sredstva za učinkovitu ovrhu.

Kao posebno važno ističe se da u predmetima gdje se zahtjeva poduzimanje radnje od ovrhovoditelja koji je privatnopravni subjekt „država kao nositelj javne vlasti mora postupati s dužnom pažnjom kako bi asistirala ovrhovoditelju u izvršenju presude“ (*Fociac, Sekul*).

Iz kuta prava na mirno uživanje imovine i njegove zaštite u svjetlu nemogućnosti provedbe ovrhe prepoznate povrede proizišle iz toga što je onaj tko je ishodio sudsku odluku protiv države neopravdano čekao s njezinim urednim ostvarenjem, odnosno što je (uopće) bio prisiljen pokrenuti ovršni postupak. A, napose, povrede u slučaju klasičnog neizvršenja.

Država je dužna ispuniti svoje pozitivne obveze i organizirati sustav za izvršenje presuda koji je učinkovit, a osobito kada se ona sama, odnosno njezina tijela pojavljuju kao dužnici/ovršenici. Razlikujući predmete u kojima se na dužničkoj strani obveze pojavljuje država, odnosno privatnopravni subjekti drukčije se gledaju posljedice koje mogu proizići po zaštitu prava na mirno uživanje imovine. U predmetu *Žic* u okviru neizvršenja pravomoćne sudske presude utvrđena je povreda prvog od tri pravila o zaštiti vlasništva - činjenice predmeta podvrgnute su testu razmjernosti kroz njegovu zaštitu te jednako kao i u predmetu *Plechanow* utvrđeno je da je narušena pravična ravnoteža i na podnositelja stavljen nerazmjern teret.

U predmetu *Sekul* koji je pokazao sve posebnosti postupka izricanja sudskih penala kao ovršnog postupka *sui generis* - utvrđujući da se „jednom kada je podnositelj iskoristio mogućnost da zatraži izvršenje presude s naslova pravila o izricanju sudskih penala, od njega zahtijevalo da potražuje svoje zahtjev kroz obje faze postupka“ i „da ne postoji pozitivna obveza domaćih vlasti prema mjerodavnom domaćem pravu da pokrenu ili provode ovršni postupak po službenoj

dužnosti“ - od podnositelja očekuje da djeluje s dužnom pažnjom kako bi omogućio izvršenje presude. Stoga je, u ovom i sličnim slučajevima, na ovrhovoditelju da iskoristi dostupna domaća sredstva ili da zatraži od domaćih vlasti da mu asistiranju u izvršenju presude. Zaključujući analizu, i ne smatrajući da je nastupila povreda, Europski sud kaže „podnositelj zahtjeva nije iskoristio učinkovite pravne puteve u ovršnom postupku, i ne može se reći da država podnositelju zahtjeva nije pružila odgovarajuće i dostatne mjere za osiguranje izvršenja presude.“ Odnosno, kako je sažeto u predmetu *Orašaniin*, traži se da u predmetima u kojima je nužan aktivitet ovrhovoditelja država postupa „revno kako bi pomogla vjerovniku u izvršenju, pa je zadaća Suda ograničena ispitati jesu li mjere koje je primijenila bile odgovarajuće i dostatne, imajući u vidu da je ovršni postupak po svojoj naravi, hitan.“

**“Enforcement” for the Imposition and Collection of (Awarded) Penalties
- On the Duty of the State to “Assist” the Creditor in the Execution of the
Decision**

Summary: *This paper analyses specific issues related to the inability to carry out enforcement proceedings in cases between two private legal entities. The paper first discusses positive obligations of states to organise effective enforcement (execution of final and enforceable court decision) as a prerequisite for protecting the right to a fair trial in civil matters guaranteed under Article 6, Paragraph 1 and the right to peaceful enjoyment of property guaranteed under Article 1 of Protocol No. 1 of the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms. Special attention is given to cases where the state has failed to fulfil its obligations arising from a court judgment, along with an overview of relevant case-law of the European Court of Human Rights. In light of the specific provisions governing judicial penalties, with an overview of their regulation in national law, the paper examines the obligation of the state to “assist” the creditor in enforcing the decision and thereby protect the aforementioned Convention rights.*

Keywords: *judicial penalties, right to effective enforcement, right to a fair trial, right to peaceful enjoyment of property*

Navedeni izvori i korištena literatura

Balicki protiv Hrvatske, zahtjev br. 71300/16, odluka od 9. veljače 2023.

Bogdan Vodă Greek-Catholic Parish protiv Rumunjske, zahtjev br. 26270/04, odluka od 19. studenoga 2013.

Burdov protiv Rusije (2), zahtjev br. 33509/04, odluka od 15. siječnja 2009.

Burdov protiv Rusije, zahtjev br. 59498/00, ECHR 2002-III.

Ciprova protiv Češke Republike, zahtjev br. 33273/03, odluka od 22. ožujka 2005.

Cvijetić protiv Hrvatske, zahtjev br. 71549/01, odluka od 3. travnja 2003.

Čikanović protiv Hrvatske, zahtjev br. 27630/07, presuda od 5. veljače 2015.

Dika, Mihajlo, Građansko ovršno pravo, I. knjiga, Opće građansko ovršno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2007.

Fociac protiv Rumunjske, zahtjev br. 2577/02, odluka od 3. veljače 2005.

Glavinić i Marković protiv Hrvatske, zahtjevi br. 11388/15 i 25605/15, odluka od 30. srpnja 2020.

Grbić, Sanja, Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu čl. 6. st. 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravni fakultet u Rijeci, Rijeka, 2014.

Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial (civil limb), Council of Europe/European Court of Human Rights, 2024., https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_6_eng-pdf

Hornsby protiv Grčke, 19. ožujka 1997., Izvješća o presudama i odlukama 1997. - II

Harris, David, O'Boyle, Michael, Bates, Ed i Buckley, Carla. Harris, O'Boyle and Warbrick: Law of the European Convention on Human Rights. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2018.

Jelušić, Damir, Ovrha radi ostvarenja nenovčane tražbine izricanjem i prisilnom naplatom sudskih penala, <https://www.iusinfo.hr>

Kirinčić i drugi protiv Hrvatske, zahtjev br. 31386/17, odluka od 30. srpnja 2020.

Lăcătuș i drugi protiv Rumunjske, zahtjev br. 12694/04, odluka od 13. studenoga 2012.

Mačinković protiv Hrvatske, zahtjev br. 29759/04, odluka od 7. prosinca 2006.

Marić Mirjana protiv Hrvatske, Zahtjev br. 9849/15, odluka od 30. srpnja 2020.

Maganić, Aleksandra, Bratković, Marko, Učinkovitost ovrhe u praksi Europskog suda za ljudska prava // Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse : dvadeset i prvo međunarodno savjetovanje : zbornik radova / Pehar, Snježana (ur.). Mostar: Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, 2024. str. 111-127.

Marochini Zrinski, Maša, Izazovi u primjeni i tumačenju Konvencije u Republici Hrvatskoj, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 55, br. 2 (2018): 423.-446

Mihelčić, Gabrijela, Interpretacija „hijerarhije različitih državnih/javnih tijela“ u službi zaštićenih prava - Strasbourg aequie, Hrvatski časopis za osiguranje, 2023., br. 9., str. 119.-140.

Mihelčić, Gabrijela, Stara ili nova konvencijska pouka iz predmeta Žic protiv Hrvatske?, Hrvatski časopis za osiguranje, 2023., br. 8., str. 57-71.

Mihelčić, Gabrijela, Zaštita prava na suđenje u razumnom roku u ovršnim postupcima (odabrana pitanja), Hrvatski časopis za osiguranje, 2021., br. 5., str. 109.-126.

Mihelčić, Gabrijela; Marochini Zrinski, Maša, Utjecaj konvencijskih načela tumačenja na pojedine građanskopravne institute (odabrana pitanja), Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, 1 (2018), 78; 127.-148.

Novak protiv Hrvatske, zahtjev br. 7877/14, odluka od 14. lipnja 2016.

Omejec, Jasna, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, Strasbourgški acquis, Novi informator, Zagreb, 2013.

Orašanić protiv Hrvatske, zahtjev br. 24811/16, odluka od 21. ožujka 2023.

Osmanov protiv Azerbajdžana, zahtjev br. 4582/06, odluka od 17. rujna 2009.

Pibernik protiv Hrvatske, zahtjev br. 75139/01, odluka od 4. ožujka 2004.

Plechanow protiv Poljske, zahtjev br. 22279/04, presuda od 7. srpnja 2009.

Raguž protiv Srbije, zahtjev br. 8182/07, odluka od 7. travnja 2015.

Raylyan protiv Rusije, zahtjev br. 22000/03, odluka od 15. veljače 2007.

Ruianu protiv Rumunjske, zahtjev br. 34647/97, odluka od 17. lipnja 2003.

Sanglier protiv Francuske, zahtjev br. 50342/99, odluka od 27. svibnja 2003.

Sekul protiv Hrvatske, zahtjev br. 43569/13, odluka od 30. lipnja 2015..

Silva Pontes protiv Portugala, odluka od 23. ožujka 1994., serija A br.

286-A.

Uzelac, Alan, Pravo na pošteno suđenje: opći i građanskopravni aspekti čl. 6. st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, u: Usklađenost hrvatskih zakona i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ur. Radačić, Ivana,) Centar za mirovne studije, Zagreb, 2011. https://www.alanuzelac.from.hr/pubs/A35Fair_trial_uskladenost%20zakonaCMS.pdf

Žic protiv Hrvatske, zahtjev br. 54115/15, 193/16, i 398/16, odluka od 19. svibnja 2022.

